

Suomalaisen maatiaiskan säilytysohjelman säännöt

Suomalaisen maatiaiskan säilytysohjelman säännöt

Julkaisija:

Luonnonvarakeskus (Luke)
Vihreä teknologia
31600 Jokioinen

Ulkoasu: T:mi Digijipee, www.digijipee.net
Kuvat: Mervi Honkatukia, Sanna Ihatsu, Tiina Herranen
Paino: Painotalo Casper Oy
II-painos 2015

Säilytysohjelman yhteystiedot:

Kansallinen eläingenivaraohjelma
Luonnonvarakeskus (Luke)
Vihreä teknologia
31600 Jokioinen

sähköposti: elaingeenivarat@luke.fi
puhelin 029 5326 139 (Honkatukia)
029 5326 210 (Kantanen)

Suomalaisen maatiaiskan säilytysohjelman neuvotteluryhmän kokoonpano nähtävissä Internet -sivuilla

Maatiaiskan säilytysohjelma Internetissä:
www.luke.fi > *Ruoka ja maaseutu* > *Tietopaketit* > *Eläingenivaraohjelma*
sosiaalisessa mediassa:
[www.facebook.com/suomalaisen maatiaiskan säilytysohjelma](https://www.facebook.com/suomalaisen-maatiaiskan-sailytysohjelma)

SÄILYTYSOHJELMAN TAVOITTEET

Luonnonvarakeskuksen (Luke) koordinoiman suomalaisen maatiaiskan säilytysohjelman tavoitteena on turvata alkuperäisen ja uhanalaisen maatiaiskan säilyminen myös tulevaisuudessa, taata maatiaiskan rotupuhtaus ja ylläpitää rodun perinnöllistä monimuotoisuutta. Säilytystoiminnan oleelliset tekijät aitouden varmistamiseksi ovat suljettu ohjelma, jäljitettävyys ja luonnonmukaisuus. Säilytysohjelmassa säilyttäjät ylläpitävät yli 10 erillistä maatiaiskantaa (sukulinjaa). Säilyttäjät ja siipikarja-alan organisaatiot muodostavat säilytysohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi toimijoiden verkoston, jonka koordinaatiovastuu on Luonnonvarakeskuksella osana maa- ja metsätalousministeriön kansallista eläingenivaraohjelmia.

MAATIAISKANAN HOIDON HYVÄT TOIMINTATAVAT

Luonnonvarakeskuksen koordinoiman suomalaisen maatiaiskanahan säilytysohjelman perusta on, että maatiaiskanahan säilyttäjät toteuttavat siipikarjanhoidon hyviä toimintatapoja, joissa pyritään huomioimaan kanan käyttäytymistarpeet normaalin fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Lisäksi säilyttäjän tulee noudattaa viranomaisten siipikarjan kasvatusta sääteleviä suosituksia ja velvoitteita.

1. Kanankasvattajan tulee rekisteröityä Elintarvike-turvallisuusviraston (Evira) ylläpitämään kanalarekisteriin siipikarjanpitäjäksi. Rekisteröityminen on lakisääteinen velvoite yhdenkin kanan omistajalle.
2. Säilyttäjä noudattaa kansallista salmonellan valvontaohjelmaa. Asetus kanojen ja kalkkunoiden salmonellavalvonnasta (MMM 1037/2013) koskee myös pienkanaloita, joista myydään tai luovutetaan kananmunia tai –lihaa suoraan kuluttajille TAI jos eläviä lintuja tai niiden jälkeläisiä luovutetaan pitoeläimiksi.
3. Kananpitäjän tulee noudattaa siipikarjan ulkonapitokieltoa 1.3. - 31.5. välisenä aikana koko maassa lintuinfluenssan leviämisen ehkäisemiseksi luonnonvaraisista linnuista (Evira).
4. Säilytysohjelmaan kuuluvien maatiaiskanahan hoidossa tulee huomioida niiden fysiologiset ja lajinmukaiset käyttäytymistarpeet sekä terveys ja hyvinvointi.

SÄILYTTÄMISEN SÄÄNNÖT

1. Uudet säilyttäjät voivat liittyä ohjelmaan ainoastaan hankkimalla kanaparven tai siitosmunat ohjelmaan rekisteröidyltä kanankasvattajalta (säilyttäjät ja aiemmat poikastuottajat ennen 16.3.2015). Mikäli maatiaiskanahan säilytysyksikkö perustetaan siitosmunista, on oltava kokemusta haudonnasta ja poikasten hoidosta.
2. Säilytysohjelmaan liittyminen tulee tapahtua viipymättä, viimeistään 6 kk eläinten hankinnan jälkeen.
3. Säilyttäjä pitää vain yhtä maatiaiskanakantaa. Mikäli säilyttäjällä on erityinen tarve kasvattaa useampaa kuin yhtä maatiaiskanakantaa, muita kanarotuja tai niihin verrattavia kanakantoja, on kaikki maatiaiskanakannat ja rodut kasvatettava erillään koko elinkaarensa ajan siten, että niiden risteytyminen keskenään tai muihin kanakantoihin ja –rotuihin on täysin estetty. Myös siitosmunien käsittely, säilytys ja haudonta tulee tapahtua eriaikaisesti.

Lisäksi eri kannat ja rodut on merkittävä mahdollisuuksien mukaan jalkarenkain tai siipimerkein. Merkitätapa soveltuu myös ikäluokkien erotteluun yhden kanakannan sisällä.

4. Kanakannassa ei saa suorittaa suuntaavaa ilmiäsuun valintaa kannan muuttamiseksi. Sairaat ja epämuodostuneet karsitaan. Polveutumiseltaan epäselvä tai risteytynyt eläinainees karsitaan.

5. Säilyttäjä saa kasvattaa teuraskukkoja sekaparvissa, mutta niiden myynti edelleen muuksi kuin lihaksi on kiellettyä.

6. Risteytysten tuottaminen on kiellettyä.

7. Ohjelman ulkopuolelle luovutettua eläinainesta ei hyväksytä takaisin ohjelmaan.

8. Säilytysohjelmassa mukanaolevien säilyttäjien ja poikastuottajien tiedot tallennetaan Luonnonvarakeskuksen ylläpitämään rekisteriin. Rekisteriin kerätään myös vuosiraporttien tiedot. Rekisterissä olevat tiedot ovat henkilötietolain alaisia. Säilyttäjien yhteystietoja (asuinkunta ja puhelinnumero) ja kanakantoja koskevien tietojen

julkaisulupa pyydetään rekisteröitymisen yhteydessä. Säilyttäjällä on oikeus kieltää tietojensa julkaiseminen osittain tai kokonaan. Rekisterinpitäjällä on oikeus luovuttaa tietoja harkintansa mukaan viranomaisille ja tieteelliseen tutkimukseen käytettäväksi.

9. Säilyttäjä pyrkii lisäämään poikasia omien mahdollisuuksiensa mukaisesti sopimuskauden ajan. Sopimuskauden loputtua säilytys sopimus on voimassa toistaiseksi, ellei säilyttäjä muuta ilmoita.

10. Jatkossa, kun kantaa uudistetaan, eläimet tai siitosmunat hankitaan vain rekisteröityneeltä säilyttäjältä. Poikasten kasvataminen myyntiä varten tulee perustua omien kanojen tuottamiin siitosmuniin.

11. Myyntitilanteessa myyjä osoittaa todistuksen kanakannan aitoudesta. Lisäykseen käytettävä kanta on pystyttävä jäljittämään luotettavasti ja koko säilytysketjun tulee olla katkeamaton.

12. Siitosryhmä tulee muodostaa niin, että kukkojen osuus on 20-25 % kokonaiseläinmäärästä. Tätä alhaisempia kukkomääriä voidaan käyttää, jos eläinsuojelulliset syyt niin vaativat. Kukkojen lisäys siitosryhmiin suositellaan tehtävän yhtäaikaaisesti jo kasvatusvaiheessa. Siitosmunien keruu aloitetaan aikaisintaan 4 viikkoa siitosryhmien muodostamisen jälkeen. Jos eri kantaa tai rotua olevat yksilöt pääsevät vahingossa sekoittumaan, tulee noudattaa vähintään 4 viikon varoaikaa ennen siitosmunien keräyksen aloittamista.

13. Säilyttäjä voi myydä siitosmunia, poikasia ja aikuisia yksilöitä. Myytävien poikasten on oltava vähintään kuuden viikon ikäisiä. Näin varmistetaan poikasille hyvä alkua osaavissa käsissä ja eläinten sukupuoli on varmemmin todettavissa. Parven lisääminen voi tapahtua joko emokanan hautomana tai hautomakoneella. Hautomistaipumusta osoittavien emokanojen on suositeltavaa antaa hautoa ja emokanan on annettava hoitaa jälkeläisensä. Kanan alla tulee haudottaa vain sen kanakannan munia, jota emokin on.

14. Poikasten vuotuiselle myyntimäärälle säilytysohjelmaan kasvattajaa kohden asetetaan yläraja. Myyntimäärää mitataan myyntierien perusteella. Myyntierien enimmäismäärä lasketaan kaavalla $\frac{4 \times a \times b}{a + b}$, jossa a= kukkojen lukumäärä ja b= kanojen lukumäärä. Enimmäismäärä pyöristetään seuraavaan kokonais-

lukuun kuitenkin siten, että se on maksimissaan 25 (myyntierää) yhdellä kasvattajalla. Yksi myyntierä on tavallisesti 5-10 kanaa, 1-3 kukkoa tai 20 siitosmunaa. Mikäli myyntierien tarve ylittää asetetun enimmäismäärän, tulee kasvattajan esittää erillinen pyyntö selvityksineen ohjelman neuvotteluryhmälle tapauskohtaisen poikkeuksen saamiseksi. Yksittäistä siitoskukkoa ei lasketa myyntieräksi.

15. Myyntierä koostuu vain yhdestä maatiaiskanakannasta.

16. Säilytysyksikön tapahtumat (haudonnoista, eläinmääristä, myynnistä ym.) tulee kirjata säilytysohjelman vuosiraporttiin eläintenpidon rekisteröintisäädösten (Evira) ja Luonnonvarakeskuksen säilytysohjelman sopimusehtojen mukaisesti. Raportoinnin laiminlyönti kahtena peräkkäisenä vuonna voi johtaa erottamiseen säilytysohjelmasta.

17. Säilytysohjeiden noudattamatta jättäminen ohjauksesta huolimatta, eläinten hyvinvoinnin laiminlyöminen tai säilytysohjelman imagon tahallinen vahingoittaminen johtaa säilytysohjelmasta erottamiseen.

18. Säilyttäjä osallistuu mahdollisuuksien mukaan säilytysohjelman tarjoamaan koulutukseen (seminaarit ja koulutuspäivät)

SÄILYTYSOHJELMAN SÄÄNTÖJEN VOIMAANTULO JA ERIKOISTAPAUKSET

Luonnonvarakeskuksen koordinoiman suomalaisen maatiaiskan säilytysohjelman neuvotteluryhmä on hyväksynyt nämä säännöt 16.3.2015. Tämän päivämäärän jälkeen kaikki uudet säilytysohjelmaan säilyttäjät siirtyvät noudattamaan näitä sääntöjä. Vanhojen säilyttäjillä (ja poikastuottajilla) siirtymäaika on sopimuskauden loppuun. Mikäli ohjelmaan kuulunut säilyttäjä/poikastuottaja kokee, ettei pysty noudattamaan uudistettuja sääntöjä, on hänellä mahdollisuus irtisanoutua ohjelmasta.

I. Uusi säilyttäjä sitoutuu noudattamaan näitä sääntöjä neljän vuoden ajan sopimuksen allekirjoituspäivästä luettuna. Neljän vuoden sopimuskauden umpeuduttua sopimusta jatketaan toistaiseksi automaattisesti, mikäli hän ei ilmoita ohjelman koordinaatille Luonnonvarakeskukseen eroavansa säilytysohjelmasta sopimuskauden päätyttyä.

II. Ohjelma on suljettu. Ohjelmasta kerran poistuneita eläimiä ei voida hyväksyä takaisin ohjelmaan. Mikäli aiemmin tuntemattomia maatiaiskanakantoja löydetään, voidaan ne hyväksyä säilytysohjelmaan arvioinnin jälkeen. Lopullisen hyväksynnän tekee säilytysohjelman neuvotteluryhmä.

III. Kanakanta voidaan muuttaa säilytysohjelmassa toistaiseksi ylläpidettäväksi kannaksi; tällöin kannalle ei hyväksytä uusia säilyttäjiä säilytysohjelmaan.

IV. Suomalaisen maatiaiskan säilytysohjelman neuvotteluryhmä ja koordinaatio varaavat oikeuden harkintansa mukaisesti poikkeuksiin tai säännöissä mainitsemattomiin toimenpiteisiin, joilla säilytetään suomalaisen maatiaiskan rotupuhtaus ja perinnöllinen monimuotoisuus.

Suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelmaan liittyminen

Toivotamme kaikki alkuperäisen, uhanalaisen suomalaisen maatiaiskanalan säilytyksestä kiinnostuneet uudet säilyttäjät mukaan verkostoitumaan. Ohjelmaan tulisi liittyä viipymättä, viimeistään 6 kk eläinten hankinnasta. Ohjelmaan liittyminen edellyttää uudelta maatiaiskanalan kasvattajalta seuraavat tiedot:

1. Yhteystiedot

- Nimi, osoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite

2. Tiedot maatiaiskanakan hankinnasta

- Keneltä: nimi, osoite ja/tai puhelinnumero ja/tai poikastuottajan rekisteröintinumero säilytysohjelmassa
- Eläinten tai siitosmunien hankintamäärä per paikka.
- Milloin eläimet/siitosmunat hankittu

3. Tiedot maatiaiskanojen kasvatuksesta

- Kuvaus sisäruokintakauden pitopaikasta: ovatko eläimet lattiakanalassa (pinta-ala), onko kanalassa ikkuna(t), onko kanalassa orret, munintapesä ja kylpemismahdollisuus
- Onko eläimillä mahdollisuus ulkotarhaan tai laiduntamiseen (pinta-ala)
- Mikä on nykyinen tai tuleva kanojen ja kukkojen lukumäärä

Tiedot voi lähettää sähköpostitse osoitteella elaingeenivarat@luke.fi kirjoittamalla sähköpostiviestin aiheeksi "Maatiaiskana". Vaihtoehtoisesti on mahdollista myös täyttää ilmoittautumislomake, jonka voi lähettää sähköpostitse tai postitse. Lomake on saatavana www.luke.fi/ruoka ja [maaseutu/ tietopaketti](http://maaseutu/tietopaketti) > elaingeenivaraohjelma. Tarvittaessa olkaa hyvä ja ottakaa yhteyttä puhelimitse (029 5326 139).

